

PÖYTÄKIRJA

VIITTOMAKIELTEN LAUTAKUNNAN 68. KOKOUS

aika keskiviikkona 3.10.2018, klo 10.00–15.00
paikka Kuurojen Liiton suuri kokoushuone A3.4, 3. krs, Valkea talo, Helsinki

Läsnä:

jäsenet Alf Ekström
Sanna Paasonen poistui klo 13.30 (8. §:n käsittelyn alussa)
Taina Petäjäinen
Juhana Salonen puheenjohtaja
Elina Tapio
Mikaela Tillander
Mari Virtanen

sihteeri Leena Savolainen
vieras Pirkko Selin-Grönlund Kuurojen Liitto ry, 6. §
tulkit Markus Aro poistui klo 13.30
Tomas Uusimäki poistui klo 13.30

Poissa: Jarkko Keränen

1. § Kokouksen avaus.

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10.06.

2. § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus.

Puheenjohtaja totesi kokouksen laillisesti koollekutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

3. § Kokouksen esityslista.

Kokouksen esityslista hyväksyttiin muutoksitta.

4. § Lautakunnan kokouksen 22.9.2017 pöytäkirjojen ja kokouksen 14.5.2018 muistioiden tarkistaminen.

Kokouksen 22.9.2017 suomen- ja ruotsinkielinen pöytäkirja sekä kokouksen 14.5.2018 suomen- ja ruotsinkielinen muistio tarkistettiin, ja ne kaikki hyväksyttiin muutoksitta.

5. § Viittomakielisen kokousyhteenvedon laatijan valinta.

Päätettiin, että Juhana Salonen viittoo tämän kokouksen tiivistelmän ja Taina Petäjäinen kokouksen 22.9.2017 tiivistelmän. Elina Tapio viittoo muistioiden 3.4.2018 ja 14.5.2018 tiivistelmät lautakunnan seuraavan kokouksen yhteydessä.

6. § UNESCO Survey of World Languages -hakemuksen täyttäminen.

Hakemuksen täyttäminen suomalaisen viittomakielen uhanalaisuuden määrittämiseksi on aloitettu. Alunperin määräajaksi asetettiin helmikuu 2019. Yllättäen (11.9.2018) Kuurojen Liitossa saatiin kuitenkin tietää, että Unescossa on juuri käynnistetty kaikkia maailman kieliä koskeva kartoitus, UNESCO Survey of World Languages

<http://uis.unesco.org/en/news/unesco-survey-world-languages-launched>, ja että

viittomakieltenkin osalta uhanalaisuusluokitusta tulee hakea tuon kartoituksen puitteissa.

Viittomakielten osalta vastataan omalla, viittomakielille adaptoidulla lomakkeella. Kuurojen Liiton ollessa yhteydessä Unescoon kävi ilmi, etteivät uuden lomakkeen laatijat olleet olleet lainkaan tietoisia siitä, että UCLan-yliopistossa Isossa-Britanniassa on jo vuodesta 2011 ollut käytössä Unescon kanssa yhteistyössä laadittu, viittomakielille adaptoitu kyselylomake, jonka myötä jo 15 viittomakieltä on saanut uhanalaisuusluokituksen

https://www.uclan.ac.uk/research/explore/projects/sign_languages_in_unesco_atlas_of_world_languages_in_danger.php.

UCLan-yliopiston lomakkeeseen verrattuna, nyt vastattavaksi tullut lomake on yksioikoisempi, eikä siinä juurikaan huomioida viittomakielten omaksumiseen ja käyttöön kytkeytyviä erityispiirteitä. Lisäksi joissakin kysymyksissä on ristiriitaisuutta: esimerkiksi ainoassa viittomakielisten määrää koskevassa kysymyksessä pyydetään ainoastaan kuurojen viittomakielisten lukumäärä, eikä viittomakielisten coda-henkilöiden määrää kysytä lainkaan. Jokaista vastausta voi kuitenkin kommentoida, joten kysymysten muotoilun ongelmat voi ainakin tuoda esille.

Käynnissä olevaan maailman kieliä koskevaan kartoitukseen olisi pitänyt vastata jo 5.10.2018 mennessä, mutta Kuurojen Liitto neuvotteli tuohon määräaikaan yhden kuukauden lisäaikaa.

Lautakunnan kokouksessa vieraili Kuurojen Liiton erityisasiantuntija Pirkko Selin-Grönlund. Hän vastaa Kuurojen Liitossa lomakkeen täyttämistä käytännön tasolla, ja hän on nyt muokannut lomakkeen sisällön Google Docs -tiedostoksi, jonka tekstiä myös lautakunnan jäsenet pääsevät kommentoimaan. Lomake on englanninkielinen eikä sitä ole tiukan aikataulun vuoksi mahdollista kääntää suomeksi tai ruotsiksi.

Kokouksessa keskusteltiin keskeisimmistä ja samalla vaikeimmin vastattavissa olevista lomakkeen kohdista. Kaikki esille tulleet näkökohdat kirjattiin muistiin, ja ne otetaan huomioon lomaketta täytettäessä.

7. § Keskustelun herättäminen Maamme-laulun viittomakielisistä käännöksistä.

Jäsenet Jarkko Keränen, Juhana Salonen ja Elina Tapio ovat työryhmänä ottaneet vastuun kielitietoisuutta herättävästä pikkuprojektista, jossa keskustelutetaan viittomakieltemme käyttäjiä Maamme-laulun suomalaiselle ja suomenruotsalaiselle viittomakielelle tehdyistä käännöksistä. Ajankohdaksi on valittu itsenäisyyspäivää edeltävät 1–2 viikkoa.

Viittomakielinen kirjasto kokoaa kaikki saatavilla olevat Maamme-laulun käännökset yhdelle sivulle helposti löydettäväksi. Keskusteluttamista on tarkoitus tehdä sekä Facebook-ryhmässä Meidän kaunis, rakas viittomakielemme ja kulttuurimme! että Jyväskylän kuurojenyhdistyksellä. Tavoitteena on myös videoida Jyväskylän yhdistyksellä käytyä

keskustelua ja julkaista syntynyt tallenne, jotta keskustelun voisivat nähdä myös muut kuin paikalla olleet. Projektin päätyttyä on tarkoitus vielä kirjoittaa artikkeli koko prosessista.

Käsitteen ”kielitietoisuus” vastineena on suomalaisessa viittomakielessä käytetty usein käänöslainaa KIELI+TIETÄÄ (kuva 1). Työryhmässä oli noussut esille kyseistä käsitettä paremmin vastaava viittoma KIELI+B-kädet-aukeavat-ranteesta-taipuen-sivuille-pään-edessä (kuva 2), jota käytetään jossakin toisessa viittomakielessä (Jarkko, mikä viittomakieli?), ja työryhmä esitti, että se voitaisiin lainata suomalaiseen viittomakieleen.

Kuva 1. Tähän asti käytössä ollut suomalaisen viittomakielen viittomavastine käsitteelle ”kielitietoisuus”.

Kuva 2. Kielitietoisuustyöryhmän ehdotus osuvammaksi suomalaisen viittomakielen viittomavastineeksi käsitteelle ”kielitietoisuus”.

Työryhmä oli perehtynyt myös käsitteen ”kielitietoisuus” merkitykseen. Kielen rakenteen tuntemuksen lisäksi sillä tarkoitetaan myös muun muassa kielen suhdetta valtaan. Esimerkiksi kenellä on oikeus käyttää kieltä, missä sitä voi käyttää tai miksi sitä ei joissakin tilanteissa voi käyttää?

8. § Lautakunnan kolmivuotissuunnitelma.

Käytiin alustava keskustelu lautakunnan kolmivuotissuunnitelmasta ja merkittiin muistiin esille nousseet ehdotukset. Suunnitelma laaditaan seuraavassa kokouksessa.

9. § Muut esille tulevat asiat.

- a) Pohjoismaisen viittomakielten huoltajien verkoston esillä olo Kuurojen pohjoismaisella kulttuurifestivaalilla Kööpenhaminassa 2.–5.8.2018 <https://www.dnkf18.com/> ei toteutunut.
- b) Lautakunnalla ei ollut esittelypöytää Kuurojen kulttuuripäivillä Hämeenlinnassa 26.–27.5.2018, koska jäsenistä ei löytynyt henkilöä tai henkilöitä, jotka olisivat ehtineet ottaa asian hoitamisen vastuulleen.
- c) Pohjoismainen viittomakielten huoltajien verkostotapaaminen pidettiin 30.8.2018 Tórshavnissa, Färösaarilla. Leena Savolainen ja Annika Aalto edustivat tapaamisessa suomalaista ja suomenruotsalaista viittomakieltä. Pääteemana oli tällä kertaa kannanoton laatiminen kuuron lapsen oikeudesta viittomakieleen. Tilanne on erittäin huolestuttava Tanskassa, Färösaarilla ja Grönlannissa, mutta myös muissa Pohjoismaissa kuuron lapsen mahdollisuus omaksua viittomakieltä on vakavasti vaikeutunut. Verkostotapaamisessa pidetyt alustukset löytyvät Pohjoismaiset viittomakielet -blogisivustolta <https://nordiskateckensprak.wordpress.com/>.

10. § Ilmoitusasiat.

- a) Ulkoministeriö on tilannut (Eeva Tupilta) kartoituksen viittomakielen ja viittomakielisten tilanteesta niissä 47 maassa, jotka kuuluvat Euroopan neuvostoon https://fi.wikipedia.org/wiki/Euroopan_neuvosto. Kartoitus julkaistaan huhtikuussa 2019.
- b) Monikielisyys vahvuudeksi. Selvitys Suomen kielivarannon tilasta ja tasosta. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:51

<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160374/okm51.pdf> (vain esittelylehti ruotsiksi).

- c) Jyväskylän yliopiston suomalaisen viittomakielen professori, emerita Ritva Takkinen jää eläkkeelle 31.8.2018. Hän pitää jäähyväisluennon 10.10.2018 aiheesta ”Tutkimusta viittomakielen omaksumisesta kaksikielisiin käytänteisiin”. Tilaisuus on avoin yleisölle.
- d) Juhana Salonen on pitänyt esitelmän ”Kokemuksia viittomakielen merkityksestä identiteetin rakentamisessa” Satakieliseminaarissa 27.–28.9.2018 Kuopiossa. Esitelmä oli osa kokonaisuutta, jonka teemana oli ”Identiteetti ja itsetunto vahvana alustana lapsen ja nuoren hyvinvoinnille ja menestykselle”. Paikalla oli noin 200 kuulijaa, mm. korvalääkäreitä, puheterapeutteja, opettajia ja sisäkorvaistutetta käyttävien lasten vanhempia. Juhana kertoi tunnelman olleen positiivinen ja kuunteleva. Hänelle oli myös jäänyt tunne, että hänen tarinansa mahdollisesti muutti kuulijoiden käsityksiä viittomakielen merkityksestä sisäkorvaistutteen saaneen lapsen elämässä.

11. § Seuraava kokous.

Seuraava kokous on sovittu pidettäväksi 27.11.2018 klo 10–15.

12. § Kokouksen päättäminen.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.00.

Vakuudeksi

Leena Savolainen
sihteeri

Juhana Salonen
puheenjohtaja